

SPRAWOZDANIE **z działalności Społecznego Komitetu Odnowy Zabytków** **Krakowa za rok 1990.**

1. Sprawy organizacyjne.

• Kierunki działania Społecznego Komitetu określone były przez posiedzenia plenarne. Poza inauguracyjnym (28. II. 1990), odbyły się dwa: 26. VI. i 23. X. 1990 r. Wobec niskiej frekwencji na posiedzeniu w dniu 26. VI. 1990 r. przyjęto jednorazowo możliwość udziału w posiedzeniu plenarnym przedstawicieli, upoważnionych przez nieobecnych członków Komitetu. Bieżącą działalność prowadziło Prezydium, które odbyło sześć zebrań (9. IV., 19. VI., 12. VII., 3. X., 14. XI., 17. XII.) oraz komisje problemowe i zespoły robocze. Przyjęto, że możliwość tworzenia zespołów roboczych jest otwarta i zależy od inicjatywy członków Komitetu. Obsługę administracyjną zapewniało Biuro Komitetu.

Zespół pod kierunkiem p. Piotra Dobosza, powołany na inauguracyjnym posiedzeniu plenarnym, opracował projekt Regulaminu Komitetu, przyjęty przez Komisję Prawno-Organizacyjną i zatwierdzony uchwałą Komitetu w dniu 23. X. 1990 r. Istotnym novum stało się wprowadzenie kadencyjności Komitetu (5 lat) oraz Komisji Rewizyjnej; jej przewodnictwo powierzono p. arch. Januszowi Gaworowi. Komisja podjęła kontrolę działalności Prezydium, komisji problemowych oraz wybranych realizacji.

2. Program działania.

• Powołany na inauguracyjnym posiedzeniu Komitetu zespół pod kierunkiem p. Zbigniewa Beiersdorfa opracował „Program ideowy i kierunki działania Społecznego Komitetu Odnowy Zabytków Krakowa”, przyjęty uchwałą Komitetu w dniu 23. X. 1990 r. Program określił zasadniczy cel Komitetu jako działania na rzecz realizacji wizji Krakowa — ośrodka kultury, nauki i sztuki o skali międzynarodowej, światowego i narodowego dziedzictwa kultury. Wyodrębniono zadania własne Komitetu (programy: organizacyjny, działań konserwatorskich i informacyjny) oraz działania inspirujące, kierowane pod adresem kompetentnych władz i społeczeństwa, dotyczące organizacji ochrony dóbr kultury, ochrony środowiska, planowania przestrzennego, muzealnictwa i edukacji. W programie konserwatorskim zaakcentowano preferencję dla działań zabezpieczających autentyczną substancję zabytkową.

Program działań na rok 1990 był określony już przez Prezydium Społecznego Komitetu w jego poprzednim składzie w roku 1989. Wobec uwzględnienia w programie zadań o charakterze niekonserwatorskim — został on, w oparciu o opinie Komisji Programowania i Oceny Realizacji oraz Komisji Finansowej, skorygowany i w tej postaci przyjęty do realizacji przez Prezydium Społecznego Komitetu dnia 12. VII. 1990 r. (wobec braku quorum na posiedzeniu plenarnym w dniu 26. VI.) oraz zatwierdzony uchwałą na posiedzeniu plenarnym w dniu 23. X. 1990 r. w miejsce wyeliminowanych zadań niekonserwatorskich — przyjęto poszerzenie prac w zespole ul. Kanoniczej; przyznano też — po raz pierwszy w historii Komitetu — dofinansowanie prac konserwatorskich na Wawelu.

Projekt planu rzeczowo-finansowego odnowy zabytków Krakowa na rok 1991 był przedmiotem prac Komisji Programowania i Oceny Realizacji oraz Finansowej, a także posiedzeń Prezydium w dniach 14. XI. i 17. XII. Uwzględnione zostały wyłącznie zadania o istotnych aspektach konserwatorskich, w tym znacznie szerszy niż dotąd zakres prac w zespole ul. Kanoniczej, na Kazimierzu i na Wawelu. W opracowywaniu projektu planu uczestniczyli przedstawiciele władz miasta — wiceprezydent p. dr Jacek Purchla i miejski konserwator zabytków p. Zbigniew Beiersdorf oraz przedstawiciel państwowej służby ochrony zabytków, wojewódzki konserwator zabytków p. arch. Janusz Smólski (jednocześnie przewodniczący Komisji Programowania i Oceny Realizacji).

Plan rzeczowo-finansowy na rok 1991 przewiduje uzyskanie środków w wysokości 92 mld zł (wobec 47,2 mld w r. 1990) w ramach Narodowego Funduszu Rewaloryzacji Zabytków Krakowa (w tym: 80 mld zł dotacji z Kancelarii Prezydenta RP, 4 mld z Fundacji „Odnova Zabytków Krakowa”, 4 mld ze środków społecznych i 4 mld ze stanu na 1. I. 1991).

3. Zasady finansowania.

Dotychczasowe zasady finansowania prac konserwatorskich, polegające wyłącznie na dotowaniu (z symbolicznym wobec dewaluacji, nie rewaloryzowanym zabezpieczeniem hipotecznym w przypadku obiektów prywatnych), są dziś anachroniczne. Wysiłki podjęte przez Komisję Finansową, kierowaną przez p. dra Jana Pamulę, zmierzające do utworzenia Krakowskiego Banku Hipotecznego S. A., winny doprowadzać do stosowania kredytów preferencyjnych. Dawałoby to większą dyscyplinę finansową ze strony inwestorów, a zarazem pozwalało na znacznie oszczędniejsze gospodarowanie środkami finansowymi z Narodowego Funduszu. Jednocześnie zysk osiągany przez bank zasilałby Narodowy Fundusz. Koncepcja banku opracowana została przez zespół pod kierunkiem p. dyr. Zbigniewa Patoczki. Jako akcjonariuszy — założycieli przewiduje się Fundację „Odnova Zabytków Krakowa”, Bank Przemysłowo-Handlowy, Bank Handlowy S. A. oraz gminę Kraków. W odpowiedzi na wystąpienie Społecznego Komitetu do władz miasta — Prezydent

m. Krakowa skierował do Komitetu list intencyjny, wyrażający wolę przystąpienia gminy do banku oraz połączenia jego struktury ze strukturą Zarządu Rewaloryzacji Zespołów Zabytkowych Krakowa. Przyjęcie przez bank dotychczasowych funkcji Zarządu znacznie usprawniłoby proces finansowania zadań konserwatorskich. Do czasu utworzenia banku — Komisja Prawno-Organizacyjna opracowała tymczasowe zasady finansowania prac z Narodowego Funduszu pod kątem zabezpieczenia hipotecznego.

Wobec zlikwidowania Funduszu Ochrony Zabytkowej Kopalni Soli w Wieliczce, Społeczny Komitet, na wniosek Komisji Ochrony Kopalni Soli i miasta Wieliczki, poparł starania dyrekcji Kopalni o powołanie odpowiedniej fundacji oraz o uzyskanie dotacji z budżetu centralnego; w tej ostatniej sprawie skierowano wystąpienie do p. wicepremiera Leszka Balcerowicza.

4. Problemy informacyjne.

Komisja Informacji i Inicjatyw Społecznych patronowała pracom nad organizacją wystawy „Kraków: dzieje — światowe dziedzictwo kultury — rewaloryzacja” i przygotowaniem ilustrowanego katalogu. Wystawa będzie otwarta w hotelu „Forum” w okresie konferencji KBWE w Krakowie. Autorami scenariusza są członkowie Komitetu — pp. dr Andrzej Fischinger, doc. Jerzy Banach i arch. Janusz Smólski.

Komisja współpracowała przy organizowaniu imprez kulturalnych, propagujących ideę ochrony Krakowa. W roku bieżącym wydawany będzie staraniem Komisji Prawno-Organizacyjnej oraz Komisji Informacji i Inicjatyw Społecznych „Biuletyn Społecznego Komitetu Odnowy Zabytków Krakowa” (p. red. Zbigniew Pelka).

Z inicjatywy Komisji Informacji i Inicjatyw Społecznych (p. red. Wacław Kaczmarczyk) Prezydent m. Krakowa wraz ze Społecznym Komitetem, przy poparciu Konsula Francji, wystąpił do Prezydenta koncernu „Michelin” o wydanie w serii „Michelina” przewodnika po Krakowie; Społeczny Komitet zadeklarował gotowość opracowania odpowiednich materiałów.

5. Problemy Fundacji „Odnowa Zabytków Krakowa”.

Społeczny Komitet powołał Radę Fundatorów pod kierunkiem p. p. Michała Mieczysława Gila. Od stycznia br. Prezesem Fundacji jest członek Komitetu, p. dr Jan Pamuła. Fundacja przekazała w r. ubiegłym 2 mld zł z zysku za rok 1989, zalegając jeszcze wobec przyjętych zobowiązań z przekazaniem 1 mld zł. W roku bieżącym przewidziany jest wkład Fundacji w wysokości 8 mld zł (z czego 4 mld zł zasila Narodowy Fundusz Rewaloryzacji Zabytków Krakowa, a pozostałe 4 mld zł stanowiąc będą udział w kapitale akcyjnym Krakowskiego Banku Hipotecznego S. A.).

6. Ocena działalności Społecznego Komitetu w jego poprzednim składzie (przed 28 lutego 1990 r.).

Zgodnie z wnioskami z inauguracyjnego posiedzenia z dnia 28 lutego 1990 r. — powołany został Zespół ds. oceny działalności Społecznego Komitetu od chwili powstania do początku r. 1990, pracujący od 9 kwietnia 1990 r. pod kierunkiem p. Antoniego Potockiego. Stanowisko Zespołu przedstawione zostało na posiedzeniu plenarnym w dniu 23 października 1990 r. Stwierdzono w nim, że „dotychczasowa rewaloryzacja Krakowa nie była prowadzona według jednolitej myśli konserwatorskiej, a Społeczny Komitet był w zasadzie narzędziem służącym realizacji celów politycznych”. Za poważne niedociągnięcie uznano, „że nie było żadnych kroków zmierzających do powrotu mieszkańców do zrewaloryzowanych obiektów” oraz brak wpływu Komitetu na ten stan rzeczy. Skrytykowano skomplikowane zasady finansowania prac, prowadzące do zacierania odpowiedzialności; „Komitet nie miał żadnego wpływu ani żadnych sankcji na prawidłowość wydawanych pieniędzy, na określenie jakości i zakresu prac”. Podkreślono brak informacji o sposobie wykonywania konkretnych robót.

7. Uwagi ogólne.

Odnowiony Społeczny Komitet stara się opierać swą działalność na opiniach szerokich gremiów naukowych i fachowych, związanych profesjonalnie z ochroną konserwatorską Krakowa. Do osiągnięć pierwszego roku działalności można zaliczyć stworzenie nowych podstaw organizacyjnych dla dalszej działalności w postaci programów i regulaminów, a zwłaszcza stworzenie podstaw dla racjonalnego wykorzystywania środków z Narodowego Funduszu. Służą temu prace nad tworzeniem nowego systemu finansowania zadań, a także szczegółowe analizy poszczególnych zadań konserwatorskich, dokonywane przez Społeczny Komitet we współpracy z Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków, Miejskim Konserwatorem Zabytków i Zarządem Rewaloryzacji Zespołów Zabytkowych Krakowa; analizy te oparte są na kryteriach czysto konserwatorskich — wartości zabytkowej i skali zagrożenia poszczególnych obiektów. Zgodnie z postulatami członków Komitetu — Komitet dokona merytorycznej kontroli zadań realizowanych ze środków Narodowego Funduszu; zespoły kontrolne zaproponowane zostaną przez Komisję Programowania i Oceny Realizacji.

Zast. Przewodniczącego
Społecznego Komitetu Odnowy Zabytków
Krakowa

(—) Bogusław KRASNOWOLSKI

Kraków, luty 1991 r.